

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet: FILOZOFIJA PROSTORA IN ČASA
Course title: PHILOSOPHY OF SPACE AND TIME

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Filozofija, II. stopnja/ Philosophy, 2nd level	Filozofija kulture / Philosophy of Culture	1. ali 2.	2. (poletni / summer)

Vrsta predmeta / Course type strokovni izbirni / professional elective

Univerzitetna koda predmeta / University course code:

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Sem. vaje Tutorial	Lab. vaje Laboratory work	Teren. vaje Field work	Samost. delo Individ. work	ECTS
-	30	-	-	-	-	3

Nosilec predmeta / Lecturer: Red. prof. dr. Marko Uršič / Prof. Marko Uršič, Ph.D

Jeziki / Languages: **Predavanja (seminar) / Lectures (seminar):** slovenski / Slovene
Vaje / Tutorial: -

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

pogoji za vpis v ustrezn letnik študija; zaželen, ne pa nujen, je opravljeni izpit iz *Filozofije narave* na I. stopnji študija filozofije

Prerequisites:

matriculation into the adequate year of the study programme; welcome, but not obligatory, is the passed exam of *Philosophy of Nature* on the 1st level of philosophy

Vsebina:

Seminar obsega naslednje tematske sklope:

- *Prostor in čas v antični filozofiji*. Predsokratiki: *apeiron* in *sfairos*. Platonov *Timaj* in Aristotelova *Fizika*. Plotin in Avguštin o času in večnosti. Ciklični, linearni in mistični čas.
- *Prostor in čas v renesančni in novoveški filozofiji*. Nikolaj Kuzanski: »središče je povsod, oboda ni nikjer«. Neskončni univerzum Giordana Bruna. Absolutni vs. relacijski prostor/čas: Newton in Leibniz. Kantov *a priori* in neevklidske geometrije.
- *Prostor-čas v sodobni filozofiji in znanosti*. Prostor-čas v Einsteinovi relativnostni teoriji in

Content (Syllabus outline):

This seminar includes the following topics:

- *Space and time in classical philosophies*. Pre-Socratics: *apeiron* and *sfairos*. Plato's *Timaeus* and Aristotle's *Physics*. Plotinus and Augustine on time and eternity. Cyclic, linear and mystical time.
- *Space and time in the Renaissance and Modern philosophy*. Cusanus: »Centre is everywhere, circumference nowhere«. The infinite universe of Giordano Bruno. Absolute vs. relational space/time: Newton and Leibniz. Kant's *a priori* and non-Euclidean geometries.
- *Space-time in contemporary philosophy and*

v kvantni mehaniki. Mnoštvo geometrij in topologij prostora, hiperprostori in »brane«. Prostor-čas in »multiverzum«. Anizotropija časa in vzročnost. Možnost »sklenjenih časovnih zank« in logični paradoksi.

- *Fenomenološki prostor/čas*. Husserl, Heidegger, Merleau-Ponty, Bachelard idr. Čas, končnost in večnost, fizika in metafizika.

science. Spacetime in Einstein's theory of relativity and in quantum mechanics. The plurality of geometries and topologies of space, hyperspaces and »branes«. Space-time and multiverse(s). Anisotropy of time and causality. The possibility of »closed time-loops« and logical paradoxes.

- Phenomenological space/time. Husserl, Heidegger, Merleau-Ponty, Bachelard et al. Time, finiteness and eternity, physics and metaphysics.

Temeljni literatura in viri / Readings:

1. Aristotel: *Fizika*, Slovenska matica, Lj., 2004 (izbor).
2. Plotin: *O večnosti in času* (*Enn.* III, 7), Phainomena, Lj., 2005.
3. Kant, Immanuel: *Kritika čistega uma* (izbor, zlasti razdelek o antinomijah, B 432 - B 594).
4. Maurice Merleau-Ponty: *Fenomenologija zaznave*, Študentska založba, Lj., 2006 (izbor).
5. Lockwood, Michael: *The Labyrinth of Time*, Oxford Univ. Press, 2005.
6. Uršič, Marko: *Iskanje poti*, II. del: »O času in prostoru«, str. 131-358, Lj., 2011 (2. izdaja knjige: *Štirje časi – Pomlad* Cankarjeva založba, Lj., 2002).
7. Uršič, Marko: *Daljna bližina neba* (*Štirje časi – Jesen*), CZ, Lj., 2010 (izbor).

Cilji in kompetence:

Predmet razvija sistematično in poglobljeno refleksijo o prostoru/času, njuno analitično in fenomenološko obravnavo ter *povezavo* tako z metafiziko na eni strani kakor tudi z vsakdanjim izkustvom prostora/časa na drugi.

S študijem filozofije prostora/časa se poglobi znanje filozofije narave in nekaterih sorodnih disciplin iz dodiplomskega študija, obenem pa je to priprava za bolj specializirane raziskave prostora/časa na ravni doktorskega študija. Predmet je izrazito *interdisciplinaren*, namenjen je tudi širšemu krogu študentov, tako humanistike kot naravoslovja.

Objectives and competences:

This seminar develops systematical and enhanced philosophical reflection of space/time by analytic and phenomenological methods, and connection between metaphysical and "live-by" concepts and experiences of space and time.

With the study of philosophy of space and time knowledge in philosophy of nature from the undergraduate level is deepened too. At the same time it is a preparation for more specialized research of space/time in the 3rd (doctoral) level of studies. This seminar is very *interdisciplinary*, it is offered also to the broader circle of students of humanistic as well as natural sciences.

Predvideni študijski rezultati:

Znanje in razumevanje:

Študentje spoznajo filozofska pojmovanja prostora in časa, s posebnim poudarkom na sodobni filozofiji in/ali znanosti ter na problemih in dilemah v zvezi s kvalitativno in kvantitativno opredelitvijo prostora/časa.

Intended learning outcomes:

Knowledge and understanding:

Students get to know and understand various philosophical conceptions of space and time, with the special emphasis on contemporary philosophy and/or science, and they reflect about problems and dilemmas concerning quantitative and qualitative definitions of space and time.

Metode poučevanja in učenja:

Seminarsko delo seveda pomeni aktivno sodelovanje študentov (z referati, v diskusiji), vendar vključuje tudi nekaj predavanj, predvsem za začetku, kot uvod v obravnavano seminarsko tematiko. Predavanja in referati so po možnosti opremljeni s slikovnim in grafičnim gradivom (ppt-prezentacije). Sicer pa vsaki seminarski predstavitvi sledi razprava, na katero se študentje vnaprej pripravijo z branjem izbranega besedila.

Learning and teaching methods:

Seminar work includes, of course, active participation of students (with presentations, in discussions); however, some lectures are also included, especially in the beginning, as an introduction to more specific topics. Presentations are, if possible, implemented also with graphic material on the screen. After every presentation a discussion follows; students prepare themselves for discussions in advance.

Načini ocenjevanja:

Aktivna prisotnost na seminarju (s sodelovanjem v diskusijah), pisno seminarsko delo in njegova prezentacija.

Delež (v %) /

Weight (in %)

Assessment:

Pisni seminar /
written seminar
40%,
prezentacija /
presentation
30%, diskusija /
discussion 30%.

Active presence in seminars (participation in discussions), written seminar and its presentation.

Reference nosilca / Lecturer's references:

1. URŠIČ, Marko. *Štirje časi : filozofski pogovori in samogovori, Jesen : tretji čas, Daljna bližina neba : človek in kozmos*. 1. izd. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2010. 700 str., XVI str. pril., ilustr. ISBN 978-961-231-767-6. [COBISS.SI-ID [249923072](#)]
2. URŠIČ, Marko. *Štirje časi : filozofski pogovori in samogovori, Pomlad : prvi čas : iskanje poti : uvod v filozofijo narave*. 2., pregledana izd. Ljubljana: samozal., 2011. 602 str. ISBN 978-961-276-105-9. [COBISS.SI-ID [255163904](#)]
3. URŠIČ, Marko. Videti pomeni "potipati s pogledom"- Kozmološka razmišljanja o Merleau-Pontyjevi percepciji prostora. *Analiza (Ljubl.)*, 2008, letn. 12, št. 1/2, str. 5-33. [COBISS.SI-ID [37536354](#)]